

53 pms

a

NOTA
van
den RESIDENT van MANADO
betreffende
de toekomstige gedragslyn
tegenover de Zelfbesturen in de
B u i t e n g e w e s t e n

12 Februari 1924.

GEDRAGSLIJN TEGENOVER DE ZELFBESTUREN
IN DE BUITENGEWESTEN.

I. INLEIDING.

In de nota over de toekomstige gedragslijn t.a.v. de Inlandsche zelfbesturen van het wd. Hoofd der Afdeling Bestuurszaken der Buitengewesten dd. 21 Februari 1922 (voortaan nota B. Btg. te noemen) komt ten aanzien der kleine zelfbesturen - en we hebben in Manado geen andere - de gedachte voor, dat deze op de voor de plaatselijke omstandigheden geschikste wijze moeten worden omgevormd in een instituut, dat zonder aan de fictie zelfbestuur te groote schade te doen, in gelijke verhouding tot de Centrale Regeering zal komen te staan als de plaatselijke raden in de op den voet van de decentralisatiewetgeving van 1903 ingestelde autonome ressorten, en dat hierbij dan moet getracht worden naar een "democratisering dier zelfbesturen", zonder nu juist te vervallen in een copie van wettelijke instellingen.

Die gedachte wordt ook uitgesproken in het verslag van de Herzieningscommissie, doch in beide stukken blijkt uit de bewoordingen der uitwerking van het denkbeeld, dat bij de toepassing daarvan zeker gevaar bestaat, dat het principieel verschil tusschen zelfbestuur en autonoom gebiedsdeel zal verloren gaan. Immers op pag. 115 van het door haar opgemaakte gedrukte Verslag staat aan het slot der eerste alinea geschreven: " het principieele onderscheid tusschen landschappen eener- en autonome gebiedsdeelen anderzijds

2
-2-
BEHOEFT hierdoor niet te worden in gevaar ge-
bracht en zulks wordt ook niet beoogd".

Wanneer de Regeeringsbeginselen beoogen de zelfbesturen als zoodanig een juiste plaats te doen innemen in het Staatsbestel in overeenstemming met:

- a. den inhoud van de tweede alinea van artikel 27 van het R.R., alwaar gesproken wordt van het recht van zelfbestuur, dat aan de vorsten en volkeren, die het hebben, wordt GELATEN :
- b. den wil om "den invloed van het landsgezag te doen openbaren in het opwekken der zelfbesturen tot werkzaamheid om de toestanden in hun landschappen op te voeren tot het standpunt, waarop het rechtstreeks bestuurd gebied staat"
(p. 111 Verslag);
- c. het streven naar "zelfbeperking" bij het onttrekken van bevoegheden aan het zelfbestuur (p. 114 Verslag);

dan beteekent dat, dat aan oude Oostersche instellingen nieuw leven zoude moeten worden ingeblazen naar de in de decentralisatiewet van 1903 neergelegde beginselen.

Daarhij treedt op den voorgrond het begrip ontvoegding, terwijl het pasklaar maken van Westerssch gedachte wetten moet worden vermeden.

De hiervoren aangehaalde nota B.Btg zegt op pag. 11: "De sleutel voor de oplossing is, naar het voorkomt deze: voldoende aanpassing bij de bestaande verhoudingen, zonder krampachtig aan de producten der moderne

Westersche

Westersche democratie, en dat nog wel ongewijzigd, als alleen zaligmakend stelsel vast te houden".

Onwillekeurig zal een ieder bij het lezen hiervan uitroepen, dat dit volkomen juist is. Ongetwijfeld is het moeilijk hier een scherpe grens te trekken tot hoever de westersche gedachte, het in westersche geest gegroeide staatsbestel, moet doorwerken. Natuurlijk behoort in normale omstandigheden de wet te wortelen in de volkszedes. In de zelfbesturende landschappen behooren daarom de wetten zoveel mogelijk aan te sluiten aan het rechtsbewustzijn van het volk, "hetgeen waar is, zoowel in de eenvoudigste relaties der primitiefste volkeren, als in de fijnste combinaties der moderne zakenwereld". (Prof. Hijmans in een rede over het Recht der werkelijkheid). Doch in een samenleving, waar die beide uitersten zich tezamen voordoen, stelt de practijk andere eischen. Hier stelt de werkelijkheid den wetgever voor gevallen, waarbij het toetsen aan het inheemsch rechtsgevoel alleen zou leiden tot NIET werkzaamheid, en dat zou een gevolg zijn, dat de Regeering zeker niet wenscht, en dat ook niet in het belang dier landschappen en de daarin levende volkeren zou zijn. Daarin ligt de oorzaak, dat de westersche wetten, of men wil of niet, de ontwikkeling in die streken krachtig beïnvloeden. Hierbij is het niet onmogelijk, dat op den duur de correlatie tusschen westersche cultuur en oostersche samenleving zelfs in de primitieve landschappen als in Noord- en Midden-Selebes, de op westersche leest geschroefde wetten in het rechtsgevoel

rechtsgevoel der bevolking zal doen bezinken.

En het is, alsof de practijk met groote bewustheid deze gedachte vooruit heeft willen loopen ! De Europeesche bestuursambtenaren MOESTEN ingrijpen met een welhaast onbeperkte macht om orde in de zaken te brengen. Een Europeesch ambtenaar stichte de Toradjalandschappen in hun tegenwoordigen vorm. Europeesche ambtenaren - de meer bedoelde nota verheelt het geenszins - waren de eigenlijke zelfbestuurders, omdat deze zelf niet KONDEN volvoeren ^{om} een taak volgens de lijnen eener westersche Regeering de regeermacht uit te oefenen. En deze regeermacht - hoezeer dan ook beknot, ja tot een fictie teruggebracht - is en blijft toch het integreerend deel van het begrip zelfbestuur. *)

De toepassing der Regeeringsbeginselen ten deze MOET leiden tot het maken van de zelfbesturen tot organen van de Landsregeering, - De facto zijn de zelfbestuurders thans reeds bezoldigde hoofden met dit verschil met overige ambtenaren, dat zij erkend in stede van benoemd worden en hun bezoldiging ten laste van landschapsbegrooting en niet van de lands~~xxxxxx~~^{begrooting} wordt gebracht.

Deze gang van zaken was het natuurlijk gevolg van den drang der omstandigheden en de practijk stelde eischen, omdat het landsbestuur heeft te handelen. De taak van opvoeding - hoe uiterst belangrijk ook - is in dit stadium

*) Noot: Ten einde misverstand te voorkomen, ^{niet} hier aangeteekend, dat in dit geschrift het woord ZELFBESTUUR alleen gebruikt is in den zin van LANDSCHAPSBESTUUR en niet in dien van medewerking aan de uitvoering der landswetten.

niet de eerst op den voorgrond tredende dryf-
veer.

Na de toepassing van de decentralisatie-
wetgeving van 1903 zal iedere bestuursambte-
naar, in wiens gebied een locale Raad voor
een autonoom ressort werd ingesteld, te kampen
hebben gehad met de moeilijkheden, welke de
ontwikkeling der locale raden met zich brengt.
Die moeilijkheden zijn voor een ieder anders
en worden op de eigen wijze van den betrokkene
ondervangen, omdat het in deze vitale levens-
belangen der hier groeiende maatschappelijke
instellingen niet anders kan, dan dat de sub-
jectieve opvattingen en levensbeschouwingen
der verschillende ambtenaren op hun houding
t.a.v. deze materie grooten invloed uitoefenen.

De een heeft de decentralisatie in het
algemeen met bijbehorende instelling der lo-
cale raden als het begin van de "verwording"
van het Binnenlandsch-Bestuur meenen te moe-
ten zien als eindresultaat de val van het Ne-
derlandsch Koloniale Rijk; de ander meende
slechts een kinderachtig geschermd met groote
denkbeelden door onmondigen te zien aangekon-
digd; weer een ander ziet er in den onvermij-
delijken voortgang der zich voltrekkende
maatschappelijke ontwikkeling, die niemand kan
tegenhouden, doch waarbij de bestuursambte-
naren de dure en moeilijke taak hebben om
hierin leiding te geven.

Dat in de overdenking van het in de vo-
renstaande regels aangeroeerde vraagstuk HET
probleem

probleem der toekomst in deze geweten ver-
scholen ligt, zal wel niemand ontkennen.

Daarbij worden aan het Landsbestuur
eischen gesteld, welke eenerzijds zijn verant-
woordelijkheid voor de handhaving van orde en
rust en in het algemeen voor een richting bewind
betreffen, doch anderzijds hooge paedagogische
kwaliteiten vooropstellen. Het geldt hier de
opvoeding van de Oostersche maatschappij zooda-
nig, dat de maatschappelijke orde niet alleen
in de eigen gesloten huishouding van de land-
schappen voldoet, doch tevens ~~de~~ eischen, welke
de penetratie van westerschen handel en wes-
tersch verkeer stelt, bevredigd. En hoezeer wij
westerlingen ons ook moeite zullen hebben gege-
ven om inzicht te verkrijgen en mede te leven
met de in de Oostersche conjunctuur werkzame
krachten en sluimerende mogeli/jkheden, wij blij-
ven er als vreemden tegenover staan. Is dus hier
de taak als opvoeder mogelijk, dan moet men zich
noodzakelijker wijze richten in den zin, waarin
de moderne opvoedkunde wijst : ontwikkeling der
eigen krachten en geen pogen om iets te maken
van het object naar de inzichten van den opvoe-
der. Dit laatste is een onmogelijkheid en ie-
der voortgezet streven in dien zin moet tot te-
leurstelling leiden.

Onze organieke wetten - bij vrijwel alle
organieke wetten schijnt die fout aanwezig -
hebben echter het gebrek niet te kunnen LATEN
werken. De overstelpende omvang langzamerhand
der centrale wetgeving, neergelegd in een voor
een gewoon mensch niet te ontwarren samenstel-
stel

stel van voorschriften en bepalingen heeft het noodzakelijk gevolg, dat de centrale kantoren zulk een overwegenden invloed gaan uitoefenen, dat ten spijt van alle desbetreffende principieele en niet principieele opvattingen van verantwoordelijkheid der plaatselijke organen, het gewicht der plaatselijke bestuursvoering ook naar Batavia verschoven wordt.

Het gewestelijk bestuur ondervindt telkens, dat een verantwoordelijk opnemen van initiatief veel geschrijf, veel belemmerd medebestuur van de centrale bureaux ten gevolge heeft. Eigen werkzaamheid, ook wanneer daarbij de Regeeringsinzichten gevolgd worden, is hoogst moeilijk. De zelfstandigheid van het Hoofd van gewestelijk bestuur, is eveneens tot een fictie geworden. Het gewestelijk bestuur heeft met hand en tand te strijden tegen een ongewenschte inmenging van de centrale bureaux. Ook bij de onderwerpelijke materie liggen zooveel voetangels en klemmen, dat hij, die zich daaraan niet wenscht te bezeeren als het ware gedreven wordt in de verkeerde richting om eerst aan "Batavia" - zooals men zegt - te vragen, hoe de Regeering dit of dat eigenlijk wil. In stede van te beseffen, dat de Regeering ten slotte juist aan Haar verantwoordelijke vertegenwoordigers die vraag moet stellen, werkt het schrikbeeld der centrale bureaux juist in omgekeerde richting.

De

De gewestelijke bestuurder, verantwoordelijk voor de richting, waarin de aan zijn leiding toevertrouwde instellingen zich ontwikkelen, staat hier voor een moeilijke taak, waar gevaren van verschillende kanten dreigen.

Hoe zwaar deze taak is - wil men ze goed vervullen, wordt erkend door allen, die der zake kundig zijn om werd ook nog eens in de nota B.Btg op p. 15 onderaan erkend, alwaar gezegd wordt, dat "de bestuursambtenaar in dergelijke ressorten voor een ^{DUBBEL} ~~HUBBEL~~ ZWARE taak komt te staan, die niet elkeen voldoende aankan".

Het zij mij vergund te dezen aanzien te wijzen op hetgeen de ervaring met ontvoogding in mijn tegenwoordigen werkkring mij heeft geleerd.

Ik denk daarbij aan den Minahassaraad. Ook al is dit geen zelfbestuur, als waarover in dit geschrift wordt gehandeld, dan toch is hetgeen ik zag en leerde in mijn samenwerking met de college, ter zake toch van groote betekenis voor de vorming van eene overtuiging, omtrent de gedragslijn, die men in het algemeen ten aanzien der ontvoogding heeft aan te nemen.

Wanneer ik hier verklaar, dat ik groot voorstander der decentralisatie ben, dan hoop ik iets te zeggen, dat feitelijk overbodig is. Ik moet het echter te voren releveeren, om daarna verder te kunnen verklaren, dat ik ernstig gestreefd ~~kan~~ heb en streef naar een juiste leiding, niet alleen van de vergaderingen van dat college, doch van zijn geheele werkzaamheid. Hierbij heb ik mij niet al te zeer gehouden aan de letterlijke bewoordingen van de Instellingsordonnantie, doch deze toch steeds aan de Leden voorgehouden als het eenig juiste uitgangspunt

om tot de kennis der bevoegheden en de werkingssfeer van den Raad te kunnen komen, In geen deele van het college een "wegen en pleinenraad" willende maken, heb ik verschillende onderwerpen, die buiten zulk een beperkt arbeidsveld liggen, in de raadsvergaderingen ter sprake gebracht en in behandeling doen nemen, Daaruit moge blijken, dat ik ten opzichte van de ontwikkeling van dit nagenoeg geheel uit inheemsche leden bestaande college, een loyaal standpunt inneem.

Doch in het samenkomen van den bestuursambtenaar - voorzitter met Nederlandsche of Westersche opvattingen en den echt Oosterschen Raad bruischten nu en dan conflicten op, welke tijdelijk ongewenscht en onaangenaam voor de betrokkenen - ook voor ondergeteekende - mogen geweest zijn, niettemin werd daardoor bereikt een zuiver en op waarheid gegronde verhouding. Ware het feit, dat door intrigue van de zijde van een der NEDERLANDSCHE leden mijn optreden in een onjuist daglicht werd gesteld en een georganiseerde actie tot tegenwerking werd voorbereid en reeds ten deele werd uitgevoerd, dan zou ik thans kunnen getuigen, dat de Raad als zoodanig mijne inzichten ten aanzien van zijn werkwijze deelt en dat de samenwerking tusschen het college en zijn Voorzitter, op vertrpuwen gegrond, niet te wenschen overlaat, d.w.z. dat de Raad mijne leiding heeft aanvaard. *)

De

*) NOOT: Het ligt niet in het bestek dezer beschouwingen op de zoeven bedoelde uit onzuivere

De Minahassaraad is een instelling, welke met betrekking tot de doorvoering der ontvoogding, in ruimen zin opgevat, een belangrijke plaats inneemt. Het groote aantal Inlandsche leden wijst op den goeden wil om dien raad als instelling in de nieuwe organisatie van het Staatsbestuur, welke Indië wacht, een zuiver Indonesisch karakter te geven.

Men heeft het nog niet aangedurfd dien Raad een Indonesischen voorzitter te geven, hoewel daarin een waarachtig bewijs van echtheid der ontvoogdingsgedachte zou worden geheven. De Europeesche bestuursambtenaar is draager van te zeer westersche denkbeelden en wanneer daarbij dan nog komt, dat hij òf vijandig, òf onverschillig staat tegenover de voortschrijnende machtverplaatsing van het Europeesche naar het Inlandsche deel der samenleving in deze gewesten, dan ontstaat een conflict, dat zich aan den Inlandschen opmerker voordoet als bewijs van een te gebrekkige uitvoering der decentralisatie-, of ontvoogdingsgedachte.

Want het is juist de uitvoering der Regeeringsmaatregelen, waarop het zoozeer aankomt. En verder nog, niet alleen de uitvoering der Regeeringsmaatregelen, doch de houding van den doorsnee westerling tegenover den Inlander kan zoodanig zijn, dat alle goede Regeeringsbedoeelingen schipbreuk lijden.

In het "politieke leven" te Manado is

dat

onzuivere intrigue voortspruitende actie nader de aandacht te vestigen. In haar wezen minwaardig, zal zij het afleggen tegen een vastberaden voortgaan op den eenmaal ingeslagen weg.

dat tot uiting gekomen in de bewering van sommige Nederlandsche gemeenteraadsleden, dat zij weigeren "onder een college te staan, dat haast uitsluitend uit Inlandsche leden is samengesteld". Daargelaten, dat die meening op zich zelve onjuist is, omdat een gemeenteraad niet onder een plaatselijken Raad staat, teekent ze toch de ~~non~~onwil bij een deel van het Nederlandsche publiek om de macht uit handen te geven en een grooten invloed toe te kennen aan een uit Inlanders bestaanden Raad.

Ook de bestuursambtenaar is veelal huisverig van die "macht" afstand te doen en wel om de eenvoudige reden, dat hij leeft in de overtuiging, dat de uitoefening van het gezag bij hem in goede - ik had bijna gezegd deskundige handen was. Hij kent de verschillen in de opvattingen van Oosterling en Westering omtrent economische en staatsrechterlijke plichten en tendenzen. Hij zou zijn eigen werk te kort doen, indien hij zou willen zeggen, dat wat hij deed evengoed gedaan kan worden door den minder ontwikkelden Inlander, eene meening, die te steviger lijkt, wanneer dan daarbij komt de uitspraak, dat er nog veel te weinig ontwikkelden in de inheemsche maatschappij zijn, aan wie men de behartiging der gemeenschapsbelangen kan opdragen.

Toch waag ik het deze opvatting eenzijdig en onjuist te noemen. De verhouding van het Binnenlandsch-Bestuur tot de zich ontwikkelende maatschappelijke conjunctuur in deze gewesten is van teeren aard. Het is de uiterst moeilijke taak om de bakens te verzetten. Het is de haast

christelijke

christelijke plicht van den ambtenaar bij het Binnenlandsch-Bestuur om slechts te geven en om zich op te offeren. Hij moet de onder zijn leiding staande staatsrechterlijke lichamen opleiden tot zelfwerkzaamheid, opdat de directe Europeesche leiding kan worden buitengesloten.

Omvat het bepalen van zijn houding voor den bestuursambtenaar, wanneer hij eerlijk streeft naar het geven van leiding aan hetgeen leeft in de Inlandsche beweging in 't algemeen en hetgeen zich voltrekt in de maatschappelijke ontwikkeling en de hervorming van een autocratische in een democratische bestuursinrichting met medezeggenschap van de inheemsche bevolking zelve, volgens sommigen een soort zelfmoord, in ieder geval een met tegenzin aanvaardde taak vol voetangels en klemmen zonder kans op werkelijke succes - naar mijn gevoelen ligt daarin juist de met haast geen anderen arbeid te vergelijken verheven kern van zijn bestuursplicht. Het is niet meer een ^{on}gecontrôleerd patriaschaal optreden, dat door allen geaccepteerd wordt, doch het wordt zaak, zich van al zijn handelingen ernstig rekenschap te geven. En dit is in een nog niet tot volkomen ontwikkeling gekomen organisatie te moeilijker, omdat de hulpkrachten om de bestuurszaak te vervullen niet in voldoende mate aanwezig zijn en iedere fout, iedere vergissing, maar al te spoedig aanleiding geven tot een te gemakkelijke kritiek voor den buitenstaander, een kritiek, welke vaak - ook al weer door gebrek aan inzicht - op onnoodig kwetsende en hinderlijke wijze wordt

uitgesproken.

uitgesproken.

Om thans tot het eigenlijke onderwerp terug te keeren, zooligt het voor de hand, dat in zijn werk met zelfbesturen die moeilijkheden nog meer kunnen aanwassen. Principieel op andere wijze ontstaan, beschouwen zij hun bestuursmacht als op historische ontwikkeling gebasserd, en niet als uit de handen van het Gouvernement ontvangen. Een factor, welke ten aanzien dezer zelfbesturen niet in gunstigen zin medewerkt, is gelegen in het feit, dat hun ontwikkelingspeil ten achter staat bij dat der autonome ressorten.

In het vorenstaande heb ik willen betoogen, dat de tegenstelling van een meer ontwikkeld westersch bestuur en de minder ontwikkelde tot medebestuur op te voeden Oostersche instituten tot de buitengewoon moeilijke taak leiden om het daartoe nog niet bekwame instituut in zijn volle beteekenis van medebestuurkracht te doen optreden, terwijl het grootste gedeelte van zijn opvoeding nog moet voltooid worden. Dat echter met den goeden wil om iets te bereiken, zonder te groote huiverigheid om fouten te maken, gehandeld zal moeten worden, ook al strandt men daarbij soms in het koers zetten naar het beoogde doel, ligt/zoo voor de hand, dat daarop niet nader behoeft te worden ingegaan.

De plichtsopvatting van den bestuursambtenaar om de werkelijke bestuurszaak op zijn best te doen uitvoeren, staat hem daarbij haast in den weg in een eerlijk streven naar het opvoeden.

voeden van de aan zijn leiding toevertrouwde jeugdige autonome zelfbestuurslichamen.

Slechts wanneer hem inderdaad de vrijheid wordt gegeven om hierin met kracht voort te gaan, waar de omstandigheden dat toelaten, zal een doeltreffende gedragslijn ten deze kunnen worden uitgestippeld.

II. INDEELING DER ZELFBESTUREN.-

Naar de verdeeling volgens belangrijkheid zouden alle zelfbesturen in de residentie Manado moeten worden ingedeeld bij de Kleine Zelfbesturen. Dit demonstreert zich o.m. in de bezoldiging, welke aan de zelfbestuurders ten laste der verschillende begrotingen wordt toegekend en die voor den hoogst gesalariseerde (Bolaang-Mongondou) f 500.- 's maands bedraagt, terwijl het hoogste begrotingsbudget over 1924 rond f 340.000 (Sangihe-eilanden) uitmaakt. (Verg. de hierbij overgelegde opgave der Zelfbesturen in dit gewest met aantekening omtrent het begrotingsbudget en de bezoldiging der zelfbestuurders).

Hierbij houde men echter in het oog dat zij alle uit een meer of minder groot aantal negorrijen, kampongs, of wil men, "gemeenten" bestaan.

Volgens de door Verbeek in zijn artikel in Kol.Studiën (Juni 1919) gemaakte indeeling, zijnde meeste dezer landschappen tot de door hem eerst genoemde categorie te rekenen n.l. tot die landschappen, die vroeger uit zich zelf soeverrein waren.

Door losmaking van onder die categorie behoorende landschappen ontstond het zelfbesturend

zelfbesturend gebied der Talaud-eilanden. De verschillende deelen van dit gebied waren eertijds n.l. onderhoorig aan de verschillende rijkjes op de Sangihe-eilanden. Elk dezer Sangireesche rijkjes had een gedeelte der Talaud-eilanden onder zijn suprematie.

Siau had Kaboeroean

Taboekan rekende Noord Karakelang, Saliba-
boe en Kiama tot zijn onderhoorigheden
Manganitoe gebood op Zuid Karakelang (Niampak),
Tahoelandang op Poeloetan en
Tahoena op de Nanoesa-eilanden.

Bestond deze toestand reeds in den tijd van Valentijn, pas zeer onlangs kwam daarin wijziging. Op het einde der 19de eeuw had het laatste gewapende optreden van een Sangireesch potentaatje op de Talaud-eilanden plaats (1884).

Pas in 1912 hebben de zelfbestuurders van de Sangihe-eilanden bij geteekende verklaring afstand gedaan van hunne rechten op de Talaud-eilanden. Toen werden de verschillende djogoegoeschappen op de Talaud-groep tot één landschap vereenigd eerst onder een raad van djogoegoe's daarna onder den zelfbestuurder, die de korte verklaring teekenden.

Ook ten aanzien van de Posostreek heeft een dergelijk ingrijpen van Regeeringswege plaats gehad, zij het hier op minder kennis van zaken berustende motieven.

In de nota " Politiek Beleid en Bestuurszorg in de Buitenbezittingen, Tweede gedeelte A" lezen we hieromtrent op pag. 136:

"Bij

"Bij bedoeld onderzoek (van den Heer Colijn) en de verdere aanrakingen met de verschillende landschappen, bleek, dat streken tot dusver als één landschap beschouwd, uit meerdere landschappen bestonden daarentegen zijn de vroeger als landschappen aangemerkte plaatsen Mapane en Tambarana tot Pebato te rekenen....."

In 1895, dus eenige jaren na de creatie der *zelf*besturende "Toradjarijkjes werd ONTDEKT, dat de z.g. Posodépressie tot Loewoe behoorde.

Voor ons ingrijpen, dat eigenlijk dateert van de eerste jaren dezer eeuw, kende men in de Posostreek - deze uitdrukking gebruiken de samenstellers van de rapporten uit dien tijd liever dan "landschap" - geen bestuur. Men kende dat begrip niet . -

Naar buiten kende men met vreemde heerschappij drie verhoudingen, n.l. het

- a. mepoewe, zooals de meeste stammen tegenover Loewoe stonden, hetgeen betekent "als heer erkennen", doch die verhouding uitte zich alleen in het opbrengen van een soort belasting en het "baloe sala", waarbij de stammen van een stuk ongebleekt katoen een zeker aantal bossen rijst leverden, terwijl het ter beschikking stellen van menschen in oorlog en ook in vreedstijd voor reizen door den heer werd geëischt en door de stammen werd geaccepteerd.

Omgekeerd deed het verzwakte rijk Loewoe NIETS, wat op besturen leek. Oorlogjes tierden geregeld onder de stammen onderling ; ontwikkeling des lands stond - zooals wel van zelf spreekt - niet op het programma van den datoe van Loewoe.

b. masintoewoe, hetgeen meer een soort vriendschapsverbond was, waaraan soms ook enkele heerlijke rechten voor het vreemde bestuur verbonden waren (als de Topebato tot Sigi en de Torikadomboekoe tot Parigi en Todjo, want zulk een verhouding kon tot meerdere "heeren bestaan !)

c. mekasiwija, hetgeen den plicht van een soort heerdienst inhoudt (de Tolage tot Parigi).

Naar binnen had evenmin eenig bestuur plaats. Men kende Kabosenja's (kabosenja beteekent adel of "vrije lieden") in de kampongs, doch zij werden niet verkozen, noch erkend of benoemd. Zij waren de door de bevolking langzamerhand als zoodanig gewaardeerde oudsten, bij wie men kwam om raad en van wier invloed men hoopte in bepaalde zaken voordeel te krijgen. Enkelen dier kamponghoofden, eigenlijk meer familiehoofden, hadden een zeker persoonlijk overwicht in den stan of in een gedeelte van den stan, zoodat men hen als stanhoofd of onderstanhoofd zou kunnen beschouwen, doch verder ging het niet.

Toen in 1864 de residentie Manado van het gouvernement der Molukken werd afgescheiden en als afzonderlijk gewest werd ingesteld, heeft

men

men - het was de gemakkelijkste methode - een lijn midden door Selebes getrokken, zoodat de Posostreek tot de nieuw gecreëerde residentie behoorde.

Toen in 1897 de heeren Sarasin een reis maakten van Palopo over het meer van Poso naar Mapane, waar de toenmalige controleur voor de Tominibocht gezeteld was, vroeg het hoofd van de daar dichtbij gelegen kampong Benteng aan den tolk Brugman, die de heeren Sarasin vergezelde, wat eigenlijk die Europeaan, die niet eens handel dreef, daar deed, waarop de tolk antwoordde, dat die daar kwam om orde te brengen en de stammen te beschermen tegen onderlinge verdeeldheid en overlast van buiten. Het merkwaardige was, dat de vorst van Loewoe, wiens gezag daar overal erkend werd (mepoewé) van die vestiging van zulk een gouvernementsambtenaar niets wist. Die instelling was een gevolg van de meerdere aanrakingen, die de Assistent-Resident te Gorontalo, bar. van Hoevell, met de Tominibocht had bezocht, waardoor dit gebied onder meer in de vaarlijnen van de K.P.M. werd betrokken en eenigen bestuursinvloed ging ondervinden.

Het teekent wel, hoe hier de practijk de eenige wetgever was. In het gebied van een inheemsch vorst (den datoe van Loewoe) - van wiens de heerschappij in die streken het gouvernementsbestuur niet op de hoogte was, werd buiten diens medeweten een controleur geplaatst, om politieken invloed te verkrijgen ! Ten slotte heeft de practijk verder zijn machtigen scepter gezwaaid en is de datoe van Loewoe bewogen om bij contract, zooals het heette, afstand te doen

van zijn aanspraken op de Posostreek.

De hoogst eenvoudige verklaring, zonder eenig voorbehoud, zonder eenige aanspraak te maken op schadevergoeding of anderszins gaf deze ZELFBESTUURDER te Palopo op 25 Februari 1907 (goedgekeurd bij G.B. dd. 9 Juli van dat jaar No. 6).-

In het goedgekeuringsbesluit wordt, zomin als in de verklaring van den Datoe van Loe-woe, gesproken van een landschap Poso, doch wordt de meer met de werkelijkheid overeenkomende naam Posostreek gebruikt.

Eigenlijk meer om practisch de verhouding van Landsbestuur tot dit gebied te regelen had men de hoofde alhier (interessant is het kennis te nemen van wat Dr.N. Adriani over de Toradjahoofden zegt in zijn voordracht in het Ind. Genootschap dd. 16 Februari 1916) Korte Verklaringen laten teekenen, doch langzamerhand ging men vereenigen en ontstonden de tegenwoordige zelfbesturende landschappen. Alleen Todjo van de onderafdeeling Poso is een zelfbesturend landschap, dat voldoet aan de normen, die men daartoe gewoon is te stellen. Alle andere bestonden slechts op papier, en werden gecreëerd met medewerking der bevoegde machten", zooals zou moeten blijken uit de onderteekeningen der "zelfbestuurders" op de deftige gedrukte stukken, waaraan alle autoriteiten, tot de Staten-Generaal en de Minister van Koloniën toe, hebben medegewerkt.

Entre parenthèse zij opgemerkt, dat deze

wijze

wijze van ontstaan voor dergelijke landschappen het principieel verschil tusschen landoshap en gedecentraliseerd gebiedsdeel (autonoom ressort) wegneemt (v.g.l.p.109 Herzieningscommiessie), immers ook hier is TOEKENNEND EN REGELEND en niet ERKENNEND EN BEPERKEND opgetreden !)

Het voordeel van dezen geschapen staat van zaken is, dat er orde is gebracht in den chaotischen toestand van vroeger, doch waarom dit met zulk een vertoon van onecht officieel gedoe heeft plaats gehad, is niet recht duidelijk. De "zelfbestuurders", die feitelijk niet bestonden, waren een volslagen fictie, door wier bestaan de bestuursambtenaar meer vrijheid van handelen kreeg. Daarbij volgden zij de door Lodewijk XIV uitgesproken gedachte : "L'Etat c'est moi".

Ik wil niet ontkennen, dat daarin een practisch denkbild schuilt, doch wanneer men nu gaat denken aan het hervormen dier zelfbesturen op democratischen grondslag, ten einde hun een taak op te dragen, welke binnen hun draagkracht ligt, tevens voortbouwend op den "hechten basis van het bestaande", dan wordt het een beetje moeilijk, om geen ander woord te gebruiken, van eerlijke voorlichting ten deze te dienen.

Hoer met woorden geschermd wordt, moge blijken uit het voorstel van mijn toenmaligen ambtsvoorganger, die in zijn tot Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal gericht schrijven van 6 September 1912 No. 4730 bepleit, dat inlijving van de Talaud-eilanden bij het

rechtstreekes

rechtstreeks bestuurd gebied zijn instemming niet zou hebben, omdat

1ste dit dan ook met de Sangihe-eilanden zou moeten geschieden en

2de "zal de inlijving althans van de Talaud-eilanden voor den Lande onvoor- deelig blijken; het dun bevolkte Talaud brengt niet genög op om de vele publieke werken, die tot dusverre vewaarloosd werden, te bekostigen".

Daarom, meent ZHEdG., dienen de Talaud-eilanden IN HET GENOT van zelfbestuur te worden gelaten.....

Commentaar is dunkt mij hier overbodig.

Ik neem echter aan, dat de tegenwoordige toestand ook door de Regeering erkend wordt als de op praktische wijze geordende ~~andeeling~~ andeeling van het gewest Manado. Waarmede dus niet gezegd is, dat in de Posostreek werkelijke zelfbesturen zijn, noch dat aan de Talaud-eilanden zelfbestuur is gelaten.

De tot dusverre niet genoemde landschappen kunnen inderdaad zelfbesturen genoemd worden, zij het dan ook, dat Parigi zich met enkele kleinere landschappen (Saoesoe, Ampebabo, Toriboeloe en Kasimbar) vergrootte ten gevolge van dezelven practischen geest zoeven bedoeld, Mooetong met Sigiati vergroot werd en de overige rijkjes door samenvoeging van weer andere landschappen in hun tegenwoordigen vorm ontstonden.

Ten aanzien van twee landschappen, waarvan ^{het} ~~veene~~ reeds besproken werd, n.l. Talaud-eilanden en Toli-Toli, zij het mij vergund nog

een

een wetenswaardigheid naar voren te brengen, In beide heeft reeds een Raad bestaan, welke officieel met het zelfbestuur aldaar belast was.

Voordat de tegenwoordige zelfbestuurder der Talaud-eilanden de K.V. teekende, was - na de afscheiding der Sangihe-eilanden dus - bij G.B. dd. 18-Februari 1915 No. 18 het zelfbestuur opgedragen aan den Raad van Djogoegoe's, die onder leiding van den Controleur, die slechts een adviseerende stem in het college had, en bloc de K.V. teekende (27/3-'16 goedgekeurd by G.B. dd. 29 September 1916 No.3). Een en ander moet meer als een overgangstoestand worden beschouwd. De eerste bij G.B. van 15 Juli 1921 No. 24 als zoodanig erkende bestuurder van de Talaud-eilanden teekende op 8 September van dat jaar de K.V. (goedgekeurd bij G.B. dd. 28 Juli 1922 No. 31)

In Toli-Toli werd op 27 Juli 1918 de K.V. geteekend door den "Raad van Landsgrooten, vormende het voorloopig zelfbestuur" aldaar (goedgekeurd bij G.B dd. 31 Mei 1919 No. 46) Deze Raad werd ingetrokken bij G.B. dd. 13 December 1919 No. 63, waarna de tegenwoordige zelfbestuurder de K.V. teekende op 27 Februari 1920 goedgekeurd bij G.B. dd. 10 Juli van dat jaar No. 31)

Het zou uit een geschiedkundig oogpunt, voornamelijk ter teekening van de wijze, waarop de eenmaal opgevatte gedragslijn ten aanzien van bestaande, of niet bestaande zelfbesturen gevolgd werd tot in de meest ongedachte wendingen, loonend zijn de daaromtrent in het archief van het gewestelijk bestuur te Manado

aanwezige

aanwezige lijvige bundels te bestudeeren en in een leesbaar geheel verwerken. Daarin zou onvermijdelijk kritiek geleverd moeten worden op de handelingen der "Machthebbers", wier scheppend vermogen zich weinig aantrek van het bestaande. De M.G.S. van 23 September 1907 No. 2609 is daarvan mede oorzaak door zonder veel omhaal van woorden eenvoudig voor te schrijven, dat de politieke verhouding met de landschappen in Midden-Selebes, *zoals* die gevormd waren door bestuursinvloed, op den voet van de KIV! behoort te worden geregeld.

Niet alleen gewild, doch ook uit onbekendheid met de werkelijkheid werden maatregelen met den meesten ernst en voortvarendheid geproclameerd, die - ik herhaal het - ongetwijfeld getuigen, van practischen durf, doch van eerbiediging der bestaande landsinstellingen al heel weinig getuigenis afleggen.

Alvorens van de indeeling der zelfbesturen af te stappen, zou ik nog een nieuwe indeeling willen maken en wel eene, die ten aanzien van wat al dadelijk of in de naaste toekomst gedaan kan worden, van zeer veel belang is en zich baseert op het ontwikkelingspeil van land en volk van den zelfbestuurder zelve. Daarvan toch zal voor een groot deel afhangen, wat mogelijk is en wat derhalve reeds thans kan worden beproefd. Zelfbesturen als in Midden-Selebes hebben zulk een engen kring van "draagkracht" op bestuursgebied (pag. 5 Nota B. Btg), dat men hier welhaast niet met ernst kan gaan beginnen aan een uitwerking van de taak, welke aan deze, buiten eigen schuld tot zelfbestuurders uitgeroepen

hoofden

hoofden, die niet eens hoofden waren (verg. Dr. Adriani in zijn reeds genoemde voordracht in het Ind. Genootschap), zou moeten en kunnen worden geweest.

Ik vestig de aandacht op pag. 137 van de reeds genoemde Nota over het bestuursbeleid tweede gedeelte A, alwaar we lezen kunnen: "De na de Sigi-excursie in 1904 door de landschappen afgelegde Korte Ver~~zittingen~~^{klaringen}, werden dan ook door de zelfbestuurders als een doode letter beschouwd". In Augustus 1905 had nog een militaire expeditie plaats naar het "in de oogen der vijanden van de compagnie onbereikbare land" der To Napoe (thans behoorende tot het landschap Loree, Posostreek).

Op pag. 139 wordt gesproken over een vergadering van alle bestuursambtenaren en zelfbestuurders, waarbij de "organisatie en opvoeding der zelfbesturen" werden behandeld, aan de beraadslaging waarvan die zelfbesturen wel niet zullen hebben deelgenomen.....

Evenwel zijn er in de residentie Manado ook zelfbesturen, zooals die op de Sangihe-eilanden die op een hooger peil van ontwikkeling staan en over landschappen zijn gesteld met een meer ontwikkeld maatschappelijk leven. Hier is het mogelijk in de gedachte gedragslijn nu al dadelijk vorderingen te maken. Van de overige zelfbesturen staan de Talaud-eilanden en Bolaang-Mongondou bovenaan, doch in laatstgenoemd landschap gebieden de toestanden nog groote voorzichtigheid te betrachten.

Welke mogelijkheden zich overigens in de naaste toekomst kunnen voordoen, wie zal het zeggen? Hebben zij, die 20 jaren geleden in Indië leefden

leefden, zich kunnen voorstellen, op welke wijze en in welk een snel tempo zich medezegenschap van de bevolking in de zaken van het landsbestuur zou ontwikkel~~e~~len ?

III. ONMACHT DER ZELFBESTUREN TOT REGEEREN.

In de nota B.Btg. wordt een duidelijke uiteenzetting gegeven, ook aan de hand van hetgeen de heer Verbeek in zijne verhandeling in Koloniale Studien heeft gezegd, omtrent de onmacht der zelfbesturen tot regeeren en de gevolgen daarvan. De oplossing, welke in overweging gegeven wordt, komt voor de kleine zelfbesturen neer op "inlijving bij het rechtstreeks bestuurd gebied met behoud van het ressort als autonoom gebiedsdeel".

Het komt mij voor, dat hier verschillende moeilijkheden over het Hoofd worden gezien, welke bestaan vooralsnog aan het volgen van zulk een gedragslijn in den weg staan.

Over de door velen betoogde schending van het publieke recht door zulk een eenzijdige verbreking van een contract, zij het dan al weer, dat de zelfbesturen zullen "medewerken" door het teekenen van een stuk papier met de een of andere verklaring, zal ik niet uitwijden. Uit het hiervoor behandelde is wel bewezen dat de geheele verhouding tusschen Regeering en kleinere zelfbesturen door hetgeen de practijk als noodzakelijk voorschreef, wordt beheerscht en dat daarbij veel papier werd volgeschreven om formeel den schijn te geven, dat alles in publiek-rechterlijken zin volkomen geregeld is. Het is haast niet mogelijk een beter voorbeeld aan te

geven

geven van de minwaardigheid van het geschreven
publieke recht. De eigen regeering des Lands im-
mers gebruikt het als een machtsmiddel om door
te voeren, wat zij noodig oordeelt !

Wanneer ernstige mannen, als Prof. van
Vollenhoven tegen zulk een schending van het
recht opkomen, dan staat het Landsbestuur m.i.
altijd zwak in zijn verdediging, omdat het aan
zijn overigens goede doorvoering van zijn maat-
regelen een schijn heeft willen geven van iets,
dat niet bestaat.

Ik stel dat hier op den voorgrond, om
dat de in de aangehaalde nota zoo klakkeloos
neergeschreven regels : "De vraag rijst, of voor
dergelijke onbelangrijke zelfbesturen dan niet
de tijd gekomen is voor inlijving....." pag. 4,
weer samenhangt met de schepping van instituten,
welke wederom een volkomen fictieve beteekenis
zullen hebben.

Men wil een fictie wegnemen door daar-
voor een andere fictie in de plaats te stellen.

Ik acht een dergelijke oplossing een ge-
vaar. Tot dusver was de kritiek van een Prof. van
Vollenhoven in politiek opzicht ongevaarlijk,
daar zij meer academische beschouwingen bevatte,
welke door de Regeering ter zijde konden worden
gelegd zonder de verplichting om zich daarop te
verantwoorden. De tijden bewijzen echter, dat al-
le Regeeringsraden thans rekening met gegronde
kritiek moeten houden, wil der oppositie geen
dubbelsnijdend zwaard in handen gegeven worden.
En wanneer de publieke meening zich meester
maakt van opvattingen, welke de houding van de

Regeering

Regeering ten deze laken, dan is het niet alleen meer het woord van een scherpzinnigen geleerde, doch dan is het de zich opdringende en eischen stellende stem der zich voor de volksrechte opwerpende oppositie, die op^{de} haar eigen wijze van deze omstandigheid gebruik zal maken der Regeering bedoelingen toe te schrijven, die zij nimmer had, welk verwijt zij niet in staat zal zijn voldoende te weerleggen, omdat fictie en onwaarheid begrippen zijn, die elkaar te zeer dekken. De voorgebrachte feiten zullen niet ontkent kunnen worden. En wanneer de oppositie in haar beschuldiging waarheid spreekt, wordt ze gevaarlijk. Dan moet zij er in slagen de positie der Regeering te verzwakken. Uit een politiek oogpunt beschouwd moet daarom een open en eerlijke houding worden aangenomen.

Mochten we tot de conclusie komen, dat inlijving der kleine zelfbesturen noodig is, dan behoort dit m.i. te geschieden door die zelfbesturen ronduit te doen weten, dat zij te kort schieten in hun plicht door hun onmacht tot regeeren en dat daarom de Regeering hen 't zelfbestuursrecht ontnemt, doch als bewijs, dat zij het goede met land en volk voor heeft een regeling zal treffen, door welke het voormalige zelfbesturende landschap, op den voet der regelingen voor de autonome ressorten zijn eigen zaken zal kunnen regelen. Daarbij is dan het noodzakelijk verband tusschen de mate van "selfgovernment" en de volksontwikkeling een eisch, die niet alleen in theorie, doch ook voor de practijk zijn volle waarde heeft, en moeilijkheden schept, waarvan de oplossing nog moet gezocht

gezocht worden.

Het instellen van autonome ressorten immers met hun locale raden eischt vooraf een zekere ontwikkeling van het gemeenschapsleven. En dat wordt juist in de primitieve zelfbesturende landschappen/ geheel gemist. Zoo min van De Toradjasche door onzen invloed geschapen landschappen, als van de nog zoo achterlijke landschappen van Noord- en Midden Selebes kan een autonoom ressort met lokalen Raad gemaakt worden, ook al zouden alle politieke bezwaren kunnen worden overwonnen.

Beteekent zelfbestuur werkelijk een op algemeene verordeningeⁿ berustende bestuursvoering met medewerking van de publiekrechtelijk georganiseerde burgerij, dan valt het onmiddelijk in het oog, dat aan een dergelijke regeling in de meeste nog zooprimitieve zelfbesturen van Manado voorloopig niet kan worden gedacht.

Hierbij geldt zeker de waarschuwing, die Dr. Adriani in zijn voordracht deed hooren: niet toe te geven aan de zucht om de (Toradjasche)maatschappij sneller te doen voortgaan dan zij in werkelijkheid kan doen. In streken waar zich alles nog moet consolideeren, waar nauwelijks van eenigen groei naar de zooveel verder ontwikkelde op meer westersche leest geschroeide maatschappij plaats heeft, kan thans nog geen andere vaste gedragslijn uitgezet worden dan deze : waarnemen en in studie nemen van de sociale verhoudingen en de wijze, waarop deze zich zullen ontwikkelen en daarna leiding geven aan hetgeen groeit. Evenals bij iedere opvoeding

gestreefd

gestreefd moet worden naar de ontwikkeling van de eigen krachten, die in het object leven, evenzoo moet hier zulk een houding worden aangenomen. Eerst dient men daarom te weten, welke krachten zich zullen ontwikkelen. Een thans reeds voorschrijven van hetgeen men zou willen, moet tot teleurstellingen aanleiding geven. In ieder geval zou dat strijdig zijn met den wil om eerlijk op een basis van eigen kunnen het gebouw van zelfbestuur aldaar te doen verrijzen.

Zooals de meer bedoelde nota zeer terecht zegt, is de invloed van het Europeesch Bestuur in de primitieve streken zoodanig, dat het zelfbestuur de facto bij den besturenden ambtenaar berust. Doch om nu, zooals op p. 12 geschiedt te zeggen, dat men daarom niet te huiverig behoeft te zijn en in beperking van de taak van den Raad een tegenwicht gevonden kan worden, zoodat - aldus is de suggestie, welke daarvan uitgaat - niet gevreesd behoeft te worden, dat de nog niet tot besturen in staat zijnde inheemsche organen, die men daar zou kunnen creëren daarom behoeft zullen zijn tegen het maken van te groote fouten, moge in zekeren zin waar zijn, doch een daarop gebaseerde gedragslijn impliceert het gevaar van een ontwikkeling naar de min of meer imperatieve en zeker als zoodanig gevoelde aanwijzingen van den Europeeschen bestuurder, die niet altijd zal begrijpen, wat de Inlandsche maatschappij zelve in dat opzicht behoeft om tot een, in het groote geheel passend, behoorlijk ontwikkeld Oostersch Instituut uit te groeien.

Hoe de practijk hier tevens voorbeelden toont van de droeve gevolgen van gemis aan

bestuurscontinuïteit

bestuurscontinuïteit en al de voor de bevolking en de ontwikkeling harer instellingen daarmee gepaard gaande gevolgen, ligt voor de hand.

Bij mijn eerste bezoek aan de Sangihe-eilanden - de meest ontwikkelde zelfbesturende landschappen dezer residentie - vroeg ik den betrokken zelfbestuurders, waarom de tegenwoordige Europeesche Gezaghebber pas een doeltreffende verbetering aan deed brengen in den verbindingsweg van Tahoena en Petta en waarom zulk een initiatief nu eens niet van HEN was uitgegaan. Het antwoord van den te weltevreden welbekenden bestuurder-van Khandar Tahoena, Ponto, was, dat het zoomoeilijk was, omdat de eene Controleur dit, de ander dat wenschte; de een wil irrigatie, de ander droge veldbewerking, de een beveelt wegeaanleg aan, de ander acht dit niet noodig enz. enz. Hier blijkt wel, dat ook bij een tot volksraadlid uitverkoren zelfbestuurder eigen werkzaamheid slechts in embryo aanwezig is.*) Dit feit te constateeren is echter tevens het hoopvolle licht doen vallen op de daar aanwezige moeilijkheden.

In dit verband wil ik er bovendien op wijzen, dat nog te weinig bestuursambtenaren doordrongen zijn van de noodzakelijkheid om de bestuursleiding in anderen zin te geven dan in een autocratisch ingericht landsbestuur past.

Velen

*) NOOT: Om onjuiste gevolgtrekkingen te voorkomen, vestig ik er de aandacht op, dat de oorzaak hiervan niet alleen bij de betrokken zelfbestuurders ligt, doch ook in het samenstel der geldende regelen en de gebondenheid van een ieder aan de bureaucratistische staatsmachine.

Velen geven blijk niet van den ernst van het streven om de bakens te verzetten overtuigd te zijn. Velen meenen in iedere mislukking een bewijs te moeten zien, "dat het immers niet gaat en dat de bevolking en haar eigen bestuurders voor de nieuwe denkbeelden nog niet rijp zijn".

Doch zij zelven hebben niet gevat hetgeen de ontwikkelingsgeschiedenis der sociale verhoudingen in de laatste jaren te leeren geeft.

Dit klemmt te meer, omdat juist in die streken, waar zoo heel veel afhangt van de persoonlijkheid van den Europeeschen bestuurder, dikwijls met halve krachten gewerkt moet worden. De beste ambtenaren zouden daar eigenlijk niet goed genoeg zijn. De practijk gebiedt evenwel die beste krachten in de meer ontwikkelde streken te plaatsen, omdat daar voor den Europeeschen bestuurder nog meer een ruim inzicht en een goed begrip der tegenwoordige bestuurstaak geeischt moet worden.

Uit het vorenstaande moge voldoende blijken, dat de praktische moeilijkheden, welke verbonden zijn aan de juiste uitvoering der bestuursvoering in mederen zin, niet alleen gelegen zijn bij de zelfbesturen en de onontwikkelde bevolking, doch ook bij de middelen, welke der Regeering ten dienste staan om de moderniseering en democratisering zooveel doenlijk door te voeren. Niets toch is moeilijker dan om in de nieuwe lijn voort te arbeiden en tevens "het eigen leven dier gemeenschappen" aan te kweeken en te waarborgen, dat het zelfbestuur uitgroeit tot een instituut, dat werkelijk op den naam zelfbestuur aanspraak mag maken (verg. pag. 7 der nota B. Btg.)

De mogelijkheid tot "omvorming" van een zelfbesturend landschap in een autonoom ressort op den voet der bepalingen van de decentralisatiewetgeving van 1903 bestaat natuurlijk (p.11), doch alleen met ~~na~~ negatie van alle pogingen om het "zelfbestuur" te redden. Wanneer eenvoudig weg gezegd wordt, dat inlijving van een landschap bij een aangreuzend autonoom ressort zoo gemakkelijk gaat, dan antwoord ik: op de oude manier in sommige gevallen wel, doch wanneer de beginselen, die men wil handhaven eerlijk gemeend zijn, ongetwijfeld NIMMER.

Wil men het ~~zelf~~bestuur laten *blijven* bestaan, zij het met een taak, welke binnen zijn draagkracht ligt, dan is inlijving bij een autonoom district onmogelijk. Door van een zelfbesturend landschap een autonoom ressort te maken, zal men in enkele gevallen al dadelijk en in andere in de toekomst een beteren toestand kunnen scheppen, doch het zelfbestuur (in den zin van Landschapsbestuur) is daarmee dan vernietigd.

IV. VORMEN VAN SAMENWERKING DER ZELFBESTUREN.

Zoals in andere gewesten, bestaat in Manado de vereeniging van de verschillende landschapskassen in eene onderafdeeling tot één onderafdeelingskas. Daardoor wordt de begrooting van het complex landschappen in eene onderafdeeling en vastgesteld door een college van zelfbesturen ~~xxx~~ behandeld onder leiding van den besturenden ambtenaar.

De uitvoering van de verschillende op de begrooting tot uiting komende maatregelen blijft voor ieder landschap opgedragen aan den eigen zelfbestuurder.

Ook

Ook bij het vaststellen van verordeningen voor de verschillende landschappen komen de zelfbestuurders onder leiding van den besturen den ambtenaar bijeen, waarbij men het woord "leiding" dan heeft op te vatten in den bekenden, ook in de nota B.Btg bedoelden zin. Niet aannemen of vaststellen van andere voorschriften komt eenvoudig niet voor !

Andere vormen van "samenwerking" zijn slechts tijdelijk in de geschiedenis der laatste jaren bekend, n.l. in de Talaud-eilanden en in Toli-Toli, zooals reeds bij de behandeling der in-deeling der zelfbesturen werd aangeteekend.

In beide landschappen had n.l. toen de omstandigheden zulk een regeling noodig maakte, een Raad van landsgrooten het zelfbestuur in handen en legde veelhoofdig de K.V. af.

Ook in de medeonderteekening in vroeger tijd door landsgrooten van de politieke contracten ligt een symptoom van collegiaal bestuur, waarop wellicht is voort te bouwen.

In hoeverre in een onderafdeeling een Raad van bestuur*) uit de zelfbestuurders gezamenlijk is te vormen, desgewenscht, aangevuld met door verkiezing aan te wijzen leden is een vraag, waarvan de beantwoording moeilijk is. Ik heb de overtuiging, dat alleen op de Sangihe-eilanden iets dergelijks met succes te beproeven zou zijn. Mogelijk zou ook in de Talaud-eilanden - zij het dan niet als Raad van zelf-

bestuurders

*) NOOT: Niet te verwarren met de Locale Raden in de autonome ressorten.

bestuurders - een bestuursraad kunnen worden ingesteld. Daarover heb ik thans nog geen gevestigde meening. In de meer primitieve landschappen zou het misschien geen moeite kosten een Raad te creëren, doch het verdient m.i. in geen enkel opzicht aanbeveling om daar, waar de maatschappij nog niet tot voldoende ontwikkeling is gekomen, tot zulk een verstrekkende regeling over te gaan.

De ondervinding, welke met een college als de Minahassaraad - al is dit een "Locale Raad" op den voet der decentralisatie - wetgeving ingesteld - werd opgedaan, kan hier kostbaar materiaal geven om ~~er~~ ter zake een meening te vormen.

De Minahassaraad is door zijn overwegend groot aantal inheemsche leden (18 tegen 4 Europeesche leden en één Chineesch lid) feitelijk een inheemsche Raad. Het is reeds gebleken, hoe door verkeerde en onjuiste voorstellingen bij een deel van het Europeesche publiek hierin aanleiding werd gevonden om protest aan te teekenen tegen het feit, dat zulk een college verordeningen kan maken en b.v. belastingen kan opleggen, waaraan ook de Europeanen onderworpen zijn. Langzamerhand zal dit publiek wel tot de overtuiging komen, dat men de, onverbiddelijke langs een niet door hen gewenschte lijn voortschrijdende, ontwikkeling van het koloniaal bewind zal hebben te aanvaarden. Met dien tegenzin behoeft echter niet te zeer rekening te worden gehouden,

waar

waar het geldt voorschrijden op den eenmaal ingeslagen weg. Het is echter aan geen twijfel onderhevig, dat vooral in de eerste tijden hieruit misverstanden zullen geboren worden, die voor den leidenden bestuursambtenaar groote moeilijkheden scheppen.

Voor al wanneer een of meer der Europeesche leden van zulk een Raad er dan in slaagt met die achter gedachte een ongewenschte politiek te voeren, ontstaan moeilijkheden, welke men niet te licht mag stellen.

Toch geloof ik, dat een krachtig voortgaan langs een vooraf bepaalde gedragslijn ten slotte zal zegevieren. Dit heeft ook beteekenis voor de zelfbesturen, waarover deze nota handelt, omdat de "gedrochtelijke instelling der exterritorialiteit" (p. 21 en 22 der nota B. Btg) gaandeweg moet verdwijnen.

Niet de actie van een deel van het Europeesche publiek levert hier het moeilijkst te overwinnen bezwaar. Het groote struikelblok voor een behoorlijken vooruitgang is veeleer gelegen in het gebrek aan politieke ontwikkeling en inzicht in de groote vraagstukken, dat nog in de meeste landschappen in dit gewest bij de bevolking bestaat. Eerst gaat men de hoe langer hoe grooter wordende behoeften gevoelen en rekent het zich een plicht zich daarvan terdege rekenschap te geven, om er zijn licht in de Raadsvergaderingen over te doen schijnen, doch men bleef zich onbewust van hetgeen aan het voorbereiden, de uitwerking en bekostiging van sociale maatregelen verbonden is. Men vraagt en eischt en roept met een van liefde voor "het volk" trillende stem om dit en dat, erop wijzende, dat de Regeering hier

moet

moet regelen, daar moet ingrijpen, ginds fondsen beschikbaar stellen, doch een advies omtrent het hoe, een poging om mede te werken de moeilijkheden op te lossen blijft achterwege. Hoe minder ontwikkeld de personen, waaruit de leden voortkomen, hoe minder kans op goed resultaat. Vandaar de reeds in den aanvang door mij bedoelde in-deeling naar den maatstaf der ontwikkeling.

Vooraf, wanneer dan een zekere goede wil om leiding te aanvaarden aanwezig is, zal een proef slagen.

In de Minahassa heb ik ondervonden, dat de bevolking voor leiding vatbaar is.

Een aardig en opbeurend voorbeeld kan ik releveeren in de pogingen om het particulier Hollandsch Inlandsch Onderwijs in goede banen te leiden. In het begin van '23 waren hier 30 van zulke scholen, waaronder een groot aantal dat aan de geringste eischen niet voldeed. Toen nu bleek, dat de resultaten van het z.g.n. klein-ambtenaarsexamen, dat van de leerlingen dier scholen was afgenomen, bedroevend waren, werden de schoolbesturen daarop gewezen; dit maakte indruk. De Inspecteur van het H.I. Onderwijs inspecteerde die particuliere scholen en bracht zijne rapporten uit, waarin op lofwaardige en op eerlijke wijze uiting werd gegeven aan zijne bevindingen. Aan de hand van die rapporten schreef ondergeteekende brieven aan de betrokken schoolbesturen en het gevolg was, dat 18 van die scholen werden gesloten en bij de overige met schier koortsachtige haast verbeteringen werden aangebracht. Op de enkele ter zake gemaakte bemer-

king

king zijn thans alle, niet van een behoorlijke acte voorziene, leerkrachten aan die scholen bezig zich voor de z.g.n. Depoksche akte voor te bereiden.

Zooals ik zeide is dit een verblijdend teeken, niet alleen voor het Onderwijs, doch ook in meer algemeenen zin met het oog op den goeden wil van de bevolking om leiding te aanvaarden.

Ook op ander gebied kan ik constateeren, dat men vatbaar is voor leiding, en wel ten aanzien van de Minahassaraad zelve, waarin langzamerhand meer gezonde begrippen omtrent de werkzaamheden en werkwijze van zulk een Raad ingang vonden, zij het na veel tegenspraak en nauw verholen uiting van misnoegen.

Dat met den nieuwen Raad een zekere terugval heeft plaats gehad is aan omstandigheden te wijten, welke hier geen behandeling kunnen ondervinden, doch die feitelijk buiten de in de eigen bevolking groeiende openbare meening liggen.

De Raad zal langzamerhand tot een nuttig college uitgroeien, wanneer de Voorzitter daarbij den hoodigen steun van de Regeering heeft, want in de zoo zware taak, welke de vereeniging van zulk een voorzitterschap met het gewone ambt van bestuursambtenaar vorm (verg. p 15 der nota "tg onderaan) is moreele steun van de Regeering een onmisbaar vereischte.

De Minahassaraad is echter een Locale Raad, ingesteld op den voet der bepalingen van de Decentralisatiewetgeving. Geldt het Raden, in de landschappen, d.w.z. Raden, samengesteld uit enkele ^{zelf} bestuurders met aanvulling, desge-

wenscht

wenscht van gekozen leden, dan krijgt het vraagstuk een heel/wat moeilijker inhoud. Het komt dan neer op behoud van zelfbestuur (in den zin van landschapsbestuur), behoud van zekere regeermacht, tot hoe geringe proporties dan/ook teruggebracht met gelijktijdige instelling van Raden, waarin de zelfbestuur/ders nog wel met anderen gezamenlijk zitting nemen.

Een adviseerende Raad, zooals Siak er een kent, zou in de kleine landschappen, wooral in primitieve gebieden een onding zijn, waardoor nie^t alleen een nieuwe fictie geschapen zou worden, doch een instelling in het leven geroepen zou worden, welke geen andere uitwerking dan bemoeilijking der bestuursvoering zou hebben, niet door een tegenwerkend streven, doch door 't eenvoudige feit van haar nutteloos bestaan, waarmee men niet^tem in rekening zou hebben te houden. Zooals reeds gezegd, zou in de meer ontwikkelde landschappen slechts gedacht kunnen worden aan een Raad van zelfbestuurders, zoodat, wanneer het gelukte zulk een college samen te stellen, we daarmede evengoed rsultaten zouden kunnen bereiken als met een Minahassaraad.

De moeilijkheid zit echter juist in het instellen van zulk een Raad, zonder daarbij eenzijdig het gansche begrip, zelfbestuur, zooals dat in den zelfbestuurder belij^tchaamd is, overboord te werpen.

Naar mijne meening zouden de zelfbestuurders wel in een Raad tot een collegiaal bestuur van het gebied hunner gezamenlijke landschappen te vereenigen zijn, Daarmede zou

de nu al bestaande samenwerking bij de behandeling der onderafdeelingsbegroting en bij het vaststellen van landschapsverordeningen slecht formeel worden vastgelegd.

Of het mogelijk is om in zulk een zelfbesturend college (zelfbestuur, gedacht alle landschapsbestuur-) verkozen leden te doen zitting nemen, zonder het elementaire begrip zelfbestuur te kort te doen, laat ik aan hooger oordeel over te beslissen. Het komt mij voor, dat in dat geval een modus gevonden zal moeten worden om de verhouding der gekozen leden tot de K.V. te regelen. Overigens zou een oplossing in dien zin zeker leiden tot daadwerkelijke democratisering der zelfbesturen.

Nu men onvermijdelijk voor de verdere ontwikkeling der landschapsbesturen moet aansturen op vereeniging van verschillende landschappen onder een collegiaal bestuur, mogent wil men het instituut zelfbestuur niet volkomen te niet doen - voorloopig geen anderen in den Raad zitting nemen, dan de zelfbestuurders der samenstellende deelen van het ressort.

Hoe meer ik over de zaak nadenk, hoe meer ik tot de overtuiging kom, dat het ingang doen vinden van de meer moderne bestuursvormen met raden en dergelijke in die kleine landschappen het te nietgaan der zelfbesturen als zoodanig ten gevolge zal hebben.

Zouden we toch dien kant uit moeten gaan, dan zal het opvoeden en tot ontwikkeling brengen dier kleine zelfbesturen op moderne wijze, hun dood beteekenen, waaraan niet te ontkomen is. Deze regeerders in naam, hoofden

inderdaad

inderdaad, zullen zich hoe langer hoe meer, ook formeel, tot hoofden zien hervormen. Daarin heeft geen reden te worden gevonden om niet op den eenmaal ingeslagen weg voort te gaan, men stelle alleen het probleem duidelijk zonder zich door fictie en drogedenen van de wijs te laten brengen en de zaak te vertroebelen.

Het vorenstaande houdt - dit zal voldoende duidelijk zijn - geen advies in, doch een beschouwing omtrent de wijze, waarop een gemoderniseerd klein zelfbestuur als onderdeel van een Raad, waarin ook gekozen leden zitting nemen, zich als van zelf zal oplossen. Ook al zou de Regeering dan handhaving der zelfbestuurders in hun nieuwe positie wenschen, de drang uit den eigen groei voortkomend zal sterker blijven. In geen geval enkele staatkundige ontwikkeling kan men tevoren zeggen, hoe zij zich zal voltrekken, zoodra de stem van het volk gaat meespreken en beteekenis in het staatsbestel gaat krijgen!

V. ADMINISTRATIE EN TOEZICHT OP LOCALE RADEN MET ZUIVER INHEEMSCH KARAKTER.

Hier worden inderdaad de zwakke punten der Decentralisatiewetgeving aangegeven". (p. 14 der Nota B.Btg).

Hoewel een geheel stel van beheersvoorschriften voor de landschapskassen is gegeven, wordt daarin geen waarborg voor een juiste administratie en een goed beheer der landschaps gelden gevonden.

Het financieel toezicht op de publieke kassen buiten de landskassen, is in geheel Nederlandsch-Indië teneenemale onvoldoende EN ZAL ONVOLDOENDE BLIJVEN, ook, wanneer men

een

een centrale administratie invoert en het toezicht van het Hoofd van gewestelijk bestuur verscherpt.

Waar geen gewestelijke accountants worden ingesteld, zal het kasheer en de administratie, zo goed als het opmaken der begrootingen te wenschen overlaten.

Het denkbeeld, zooals het door den heer Van der Jagt wordt aanbevolen en door het kantoor B.Btg wordt overgenomen, gaat mank aan een verkeerd element van centralisatie, tenzij het werkelijk de bedoeling is om de contrôle geheel te verleggen naar het gewestelijk bestuur, dat dan in staat moet gesteld worden ten deze zijn plicht te doen door de beschikking te geven over de noodzakelijke middelen daartoe (accountants). Thans ontstaan tusschen het centrale kantoor ter gewestelijke hoofdplaats, van het welk de Assistent-Resident ter beschikking het hoofd is en de plaatselijke besturen voortdurend misverstanden, omdat geen deskundige belast is met het toezicht en de contrôle op het beheer en de administratie der kassen. Van zulk toezicht gaat geen gezag uit, het geeft onvoldoende leiding, de gecontrôleerden hebben er geen houvast aan. Bovendien is dat kantoor niet in staat op deskundige wijze voorlichting te geven, omtrent gebreken in de beheersvoorschriften en de administratieve bepalingen ten aanzien van de geldelijke administratie.

Ik stel mij echter voor, dat wanneer het Hoofd van Gewestelijk Bestuur een accountant ter zijde staat, die periodiek geregeld alle

kassen

kassen en administraties inspecteert, er met de medewerking van de bestuursambtenaren overal een juist kasbeheer en een behoorlijke administratie kan worden gehouden.

Hoewel ik den raad om zooveel doenlijk te besparen op "dure" en vooral van "slechte" secretarissen voor locale raden (Nota B.Btg p.15) gaarne overneem, moet ik toch waarschuwen tegen een te dien aanzien te ver doorgevoerde bezuiniging, waarmede men juist het tegendeel bereikt van hetgeen men beoogt. Elke arbeid van een bestuurscollege is ten doode opgeschreven, wanneer zulk een college niet *beschikt* over de zake KUNDIG personeel. De ondervinding, welke ik met enkele Locale Raden opdeed, versterken mij in die meening. Een gemeenteraad van een kleine gemeente als Pematang Siantar heeft werk kunnen presteeren, dat gezien mag worden, omdat die Raad "dure" (niet te dure) ambtenaren op die posten wist te benoemen, voor welke een kundig en geschikt ambtenaar vereischt werd. Wegens het gemis aan het inzicht om daartoe direct te besluiten bij een Minahassaraad, die op heel wat ruimer schaal nuttig werk had kunnen verrichten, bleef dit college voortsukkkelen op eene wijze, die *zelfs* het vertrouwen, dat de Raad bij de bevolking had, aantastte. Helas ondervond ondergeteekende zelf, hoe door onvoldoende outillage van de secretarie van den Raad, fouten werden gemaakt, die voor den ingewijde verklaarbaar zijn, doch niettemin on-aangename gevolgen met/zich namen. Hieraan knoopt zich een waarschuwing vast, om geen raden in te stellen, wanneer althans geen behoorlijk bezoldigde en geschikte secretaris kan worden

bekostigd.

bekostigd.

Kan dat iemand van het land zijn, des te beter, doch in de eerste plaats moet de candidaat voor zulk een ambt de geschiktheid hebben om de leiding van een administratie, als ter secretarie van een Localen Raad gevoerd moet worden, op zich te nemen.

Een der groote fouten in de algemeene landsadministratie is het werken met onvoldoend geschikte en bekwame krachten. En wanneer de omstandigheden noodzaken om betrekkingen samen te voegen, of om bepaalde werkzaamheden op te dragen aan niet der zake kundigen (met welk soort werk zag de B.B. ambtenaar in de Buitengewesten zich niet belast !) dan mag men hierin niet te ver gaan. Bij de instelling van nieuwe colleges, welke van groote beteekenis zijn voor de ontwikkeling van het bestuur in de Buitengewesten, behoort men m.i. - wil men doel bereiken - op een ruim standpunt te staan. Zou het om financiële redenen onmogelijk zijn in de behoefte aan behoorlijk personeel te voorzien, DAN STELLE MEN GEEN RADEN IN. Van de opvoedende kracht, die moet uitgaan van de werkzaamheid van zulk een college, komt alleen iets terecht, wanneer er een juiste leiding is en wanneer die leiding over kundig personeel - we mogen voorloopig zeggen een kundigen secretaris - beschikt. Breidt de werkingsfeer van zoo'n Raad zich uit, zoodat meer personeel noodig is en langzamerhand een staf van ambtenaren in zijn dienst moet nemen, dan KAN het natuurlijk zijn, dat hierin te ruim is opgetreden, doch dat BEHOEFT niet het geval

te

te zijn. Om zonder overige cijfers een bloeiende gemeente te verwijten, dat ze zooveel ambtenaren in dienst heeft, die toch vroeger niet noodig waren, schijnt mij onjuist en kortzichtig toe. Ook in dat opzicht alweer zal een accountant goede diensten kunnen bewijzen. Deze toch zal de deskundige voorlichting betreffende de meest economische formatie van het personeel kunnen geven, bekend als hij ^{is} met de werkzaamheden, welke in een administratie van bepaalden omvang van iederen beambte geeischt zullen worden.

In een behoorlijk ingericht bureau onder leiding van een kundig secretaris ligt bovendien een zeer waardevol element van continuïteit. Juist in de afgelegen ressorten, heeft tot dusver alles te veel berust op de persoon van den bestuursambtenaar, met wiens heengaan zijn gansche gedragslijn gevaar loopt verdoezeld te worden, omdat zijn opvolger de gedachtengang van zijn voorganger niet kent, en onvoldoende kan opsporen. Een begrijpend secretaris evenwel zal den nieuw optredenden bestuursambtenaar - voorzitter kunnen inlichten, zoodat - wanneer geen onwil of principieel bezwaar tegen de door den voorganger gevolgde lijn in het spel is - kan worden voortgebouwd op hetgeen tevoren werd gewrocht.

De ondervinding zal nu toch langzamerhand wel geleerd hebben, dat het niet aangaat, om den reeds overbelasten bestuursambtenaar, die door de instelling van plaatselijke raden een zooveel zwaardere taak krijgt, ook met de gansche werkzaamheid van zulk een college te

belasten

belasten, want daarop komt het onthouden van goed personeel neer.

Hij zal notulen moeten maken, hij zal alle uitgaande brieven moeten schrijven, hij zal de bepalingen zelf moeten opsporen om deze te volgen, hij zal een voortdurend persoonlijk toezicht op de administratie moeten houden.... hij zal in het kort al datgene moeten doen, waardoor het werk marcheert. De praktijk leert, dat daarvoor een volle kracht noodig is en men dat zonder schade te doen aan zijn andere plichten niet als bijbetrekking aan een ambtenaar met een drukken werkkring kan opdragen. Men behoeft voor zulke uitgaven niet bevreesd te zijn. Zij worden ruim vergoed door het betere werk - ook wat het toevloeden der inkomsten aangaat - dat zulk een Raad dan kan leveren.

Overal, waar ik gediend heb, constateerde ik een onvoldoende toevloeiing der middelen, wanneer niet een voortdurend krachtig toezicht en aansporing tot de lagere beambten om hun plicht te doen - uitzonderingen bevestigen den regel - plaats had. De in schier alle gewesten groote (te groote) achterstanden in de middelen zijn het gevolg van dit gebrek aan toezicht en aansporing. Het gaat niet aan, om dit den betrokken bestuursambtenaren te verwijten. Ook al zullen zij somstijds meer hebben kunnen doen en practischer hebben kunnen optreden, dan zij deden, in doorsnee gaan zij ten deze vrij uit, zooals zeker al mijn ambtgenooten zullen toestemmen. Vandaar dat naam mijne meening

ook

ook hier een te snel en een te algemeen invoeren van Raden moet worden ontraden. Voor de residentie Manado zal voorloopig alleen de onderafdeeling Sangihe-eilanden en misschien die der Talaud-eilanden een landschapsraad kunnen aanvaren, aangenomen, dat de zelfbestuurders daarmee instemmen en er overigens geen politieke bezwaren bestaan.

De opmerking in de meer aangehaalde nota, dat immers nog jaren lang de leden van dergelijke Raden niet voldoende opgewassen zijn tegen de taak, welke hun in die Raden is opgelegd, (p. 15 onderaan) geeft mij de gedachte, dat anderzijds hun lidmaatschap - mits het werk van den Raad mogelijk wordt door ^{aan} ~~aan~~ instelling van behoorlijk personeel en verzekering van goed toezicht (accountants) - voor hen een leerschool van groote beteekenis zal zijn. Zij zullen daardoor gaan inzien, dat elke gewenschte sociale maatregel zijn onvermijdelijke kosten met zich brengt, Zulk inzicht bij hen, die zich zoo gaarne opwerpen als de echte behartigers der volksbelangen - ik denk nu meer aan raden met gekozen leden - is van niet te onderschatten beteekenis. Het ongelimiteerd uiten van wenschen in de vergaderingen van de raden zal daardoor beprkt worden. En tevens zal daardoor een goeden invloed worden uitgeoefend op de publieke opinie, zoodra die zich gaat vormen, Er zal een leerschool gegeven worden, hoe zelfwerkzaamheid, indien goed geregeld en georganiseerd, thans nog ongekende mogelijkheden zal openbaren.

VI. SLOTBESCHOUWINGEN.

Door het noteeren van de vorenstaande beschouwingen heb ik een geschrift van behoortijken omvang aan de reeds bestaande bundelsover dit onderwerp toegevoegd. Terwijl het doorworstelen van al hetgeen over zelfbesturen en pogingen tot hervorming daarvan geschreven werd, een heele taak op, zich zelf is, hoop ik erin geslaagd te zijn om overigens allerlei bekende zaken in zeker verband te hebben gelegd, hier en daar een licht te hebben doen vallen op tot dusver minder duidelijke zaken en meen ik althans voor het door mij bestuurd geweest een advies te kunnen uitbrengen, dat naar mijn gevoelen uitvoerbaar is.

Ten aanzien van de gedragslijn tegenover de zelfbesturen in het algemeene zou ik uit het vorenstaande slechts enkele punten willen samenvatten, welke slechts een vingerwijzing bevatten en die hierop neerkomen :

volg de aanwijzing in punt 6 van het programma van den G.G. van Heutz dus geen inlijving dan op verzoek, of als het volksbelang dit eischt ;

instelling in zulk een geval (bij inlijving), waar mogelijk, van een autonoom ressort ;

eerlijke en open politiek, dus zoveel mogelijk vermijden en, waar ze bestaat, wegnemen van fictie ;

verband leggen tusschen de mate van zelfbestuur ^{in den zin van self-} ~~en de ontwikkeling der~~ government en de ontwikkeling der bevolking ;

doch als eenmaal een autonoom res-
sort

ressort is ingesteld, durf om werkelijk zelfbestuur te geven en bevoegdheden over te dragen, waardoor de nieuwe instelling in staat zal zijn aan hare roeping te beantwoorden ;

stel, waar de zelfbesturen blijven bestaan, één Raad in voor meerdere kleine zelfbesturen, die in één onderafdeeling of in één belangenkring liggen, van welken Raad althans voorloopig de zelfbestuurders zelf slechts leden zijn en de besturende ambtenaar voorzitter is ;

zorg voor goede contrôle, goed toezicht ;

stel de Raden onbekrompen in staat behoorlijk personeel in dienst te nemen (liefst uit eigen middelen) en laat het nadeel eener centraal ingerichte landsregeering zoo weinig mogelijk gevoelen, door vrijheid van beweging te laten aan de gewestelijke en plaatselijke besturen in hun leiding van de groeiende locale bestuursinstellingen.

Een meer positief advies uit te brengen nopens een vooraf te bepalen gedragslijn, die in alle gevallen, zij het mutatie mutandis, kan worden toegepast, is m.i. niet mogelijk. Zooals in de meeste aangelegenheden in deze gewesten kan men hierbij niet generaliseeren. Zelfs al bestaan er z.g.n. kleine zelfbesturen, die door ontstaan en ontwikkelingspeil op één lijn gesteld moeten worden, dan zal toch de gedragslijn tegenover beide voor ieder afzonderlijk nauwkeurig moeten worden vastgesteld, wil men althans aan het goede principe recht doen wedervaren

om op te bouwen op de ~~n~~ hechten basis van het bestaande.

De ondervinding heeft wel geleerd, hoe allerlei op het papier voorbereide hervormingen dikwijls faalden, zoodra de praktijk het resultaat begon voor oogen te stellen. In een voordracht in het Indisch Genootschap op 18 Januari 1915 heeft Prof. van Vollenhoven zulks ten aanzien van vrijwel alle "grootte Indische reorganisaties" aangetoond, ik had bijna gezegd geheeld. Waar deze geleerde zich aansluit bij een door anderen uitgesproken meening, dat een wetgever geen beginselen kan aangeven zoolang hij hun uitwerking niet scherp vóór zich ziet, geloof ik, dat hij een behartigenswaardige opmerking maakt voor den practischen bestuursman. Waar hij vraagt, of de knapste Resident de gevolgen van een concept overziet, aan welks tot stand koming hij zelf ~~mede~~ medewerkte door een advies in gunstigen zin uit brengen, daar vraag ik, hoe het dan wel met alle Residenten minus dien knapste moet zijn.

Gedurende mijn diensttijd heb ik steeds, wanneer algemeen erkende in mijn oog als dwaalbegrippen levende opvattingen bepaalde hervormingen tegenhielden, veel baat gevonden bij het nemen van proeven, met andere woorden, bij het in de praktijk toetsen van mijne denkbeelden aan de werkelijkheid.

Om een recent voorbeeld in dit gewest te noemen, vestig ik de aandacht op de afschaffing der heerendiensten, welke in voorbereiding is. Deze ondervindt vertraging door beweringen, dat

men

men geen vrije werkers kan krijgen, dat de menschen de noodige belastingen, die daarvoor in de plaats moeten komen, niet kunnen betalen, dat de bevolking te lui is en wat niet al meer. Een proef heeft al heel gauw bewezen, dat al die onjuiste sleurdenkbeelden, die zich in de publieke opinie hebben vastgezet, zonder waarde zijn en dat proefondervindelijk kan worden aangetoond, dat in deze of gene richting een wijziging in het bestaande systeem kan worden gebracht.

Ook op het terrein van de zelfbesturen zou met een proef begonnen kunnen worden in een bepaald aangewezen ressort, waartoe voor Manado de Sangihe-eilanden zouden moeten worden bestemd.

Geschiedt dat, dan zal men kunnen zien, wat de instelling van een Raad in zulk een gebied werkelijk beteekent. Daarna kunnen de adviezen in die materie ook voor andere streken met meer zekerheid worden opgemaakt en zal minder schrijverij noodig zijn om doeltreffende te treffen.

Zooals reeds gezegd werd, zou voor de residentie Manado met een Raad in de Sangihe-eilanden begonnen moeten worden, waarbij dan de hiervoren aangegeven algemeene desiderata zullen moeten worden vervuld, wil men een proef van eenige beteekenis doen nemen.

Invoering eener gemeenteordonnantie, liefst bij door het zelfbestuur zelve vast te stellen verordening, kan plaats hebben, zoodra de Raad zich in zijn werkring behoorlijk heeft ingewerkt en vermoed mag worden, dat hij aan zijn doel zal beantwoorden.

51

Van de overige zelfbesturen komen de Talaud-eilanden en Bolaang-Mongondow het eerst aan de beurt voor een dergelijke bestuurswijziging, doch de speciale verhoudingen en toestanden in het laatstgenoemde ressort behooren daartoe eerst dusdanig geregeld te worden, dat de kans op mislukking zoo gering mogelijk zij. Hier worde geen Raad ingevoerd, zoolang het verloop van den eersten ingestelden Raad onbekend is en uit de opgedane ervaring de noodige wijsheid kan geput worden.

Dat m.i. slechts op zulk een kleine schaal begonnen kunnen worden, behoeft geen teleurstelling te zijn voor hen, die meenden reeds ~~had~~ dadelijk het in gedachten omljnde gebouw van gemoderniseerd zelfbestuur in de werkelijkheid te kunnen optrekken.

Oefening baart kunst en wanneer de eerste proef ernstig wordt aangevat met den vooropgezetten wil om haar te doen slagen, wanneer zulks maar eenigszins mogelijk is, zal daarin voor anderen wegwijzer naar beter worden gevonden.-

M A N A D O , 12 Februari 1924.-

D e R e s i d e n t van MANADO.

(w.g.) T I D E M A N .

O P G A V E inkomen van de Zelfbestuurders in de residentie Manado.

52 pass
+ 1 overleg

1924 .-

onderafdeeling	Landschappen	Inkomen Zelfbestuurder 's maands	Budget-cijfers 1 9 2 4
Donggala	Banawa	f 200.-)	f 154396.50
	TawaEli	" 150.-)	
Paloe	Paloe	" 150.-)	" 240445.-
	Sigi-Biromaroe	" 150.-)	
	Dolo	" 150.-)	
	Koelawi	" 75.-)	
Parigi	Parigi	" 150.-)	" 181326.75
	Mooeton	" 150.-)	
Poso	Poso	" 150.-)	" 162944.50
	Todjo	" 150.-)	
	Lore	" 150.-)	
	Oena-Oena	" 150.-)	
Toli-Toli	Toli-Toli	" 150.-	" 54068.20
Boeol	Boeol	" 250.-	" 55247.50
Bolaang-Mongondow	Bolaang-Mongondou	" 500.-)	" 330207.05
	Kaidipang-Besar	" 150.-)	
	Bintacena	" 150.-)	
	Bolaang-Oeki	" 150.-)	
Sangihe-eilanden	Kandhar Tahoena	" 300.-)	" 340192.90
	Taboekan	" 300.-)	
	Manganitoe	" 300.-)	
	Siace	" 300.-)	
	Tahoelandang	" 300.-)	
Talau-eilanden	Talau-eilanden	" 250.-	" 97033.50